

Excipe ex Alexandro III eos qui pubertati proximi sponsalia juramento vel copula firmaverint, qui quidem prohibentur resiliere, comparte renuente¹.

479. Q. 5. *An ob impedimentum superveniens sponsalia solvantur?*

R. Distinguenda sunt impedimenta impediencia a dirimentibus:

1. Impedimenta impediencia (excepta melioris status electione) non solvunt sponsalia, ut docent probabilius et communissime Coninchius, Palaus, Paludanus et Sanchez contra Sotum; nam loquendo *de tempore feriato et Ecclesiae vetito*, hæc tantum suspendunt matrimonii celebrationem. Loquendo vero *de novis sponsalibus* post prima initis, ea nullius roboris sunt: cum sint promissio de re jam alteri obligata². Neque per se obtinent, licet priora illa dissolvantur; quia non firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit³.

2. Impedimenta dirimentia certe sponsalia dissolvunt ex parte innocentis, cum tunc matrimonium nequeat amplius locum habere, neque per ipsum stet quod fuerit impeditum: esset, v. g., si sponsus initis sponsalibus cum Callista, postea cum sorore Callistæ commercium carnale habeat; tum enim exurgit impedimentum dirimens affinitatis. At probabilius et communius est, sponsalia non solvi ex parte nocentis, qui scilicet impedimentum posuit; quia æquum non est, ut commodum ex sua iniquitate reportet, et alteri fidem frangat⁴.

¹ C. *Ex lit. x de spons.* Præterea puberi, qui cum impubere contraxit, ex hoc capite resiliere non licet sine alterius puberis facti consensu. Quia ille ex hujus privilegio odium tantum participat. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 855.

² Excipe si sponsalia inita sint cum copula iis in locis, in quibus Tridentinum non est promulgatum; in iis enim locis ista sponsalia transeunt in matrimonium.

³ Hæc observanda sunt cum Alasia: 1. partem innocentem posse a sponsalibus resiliere; quia quantum in se est, *frangenti fidem fides servanda non est*; 2. vim habere secunda sponsalia, si ea contrahens causam habeat a primis resiliendi; tunc enim ipso facto jam censetur resiliere; 3. contrahentem secunda sponsalia invalida teneri compensare omnia damna secundæ sponsæ priorum sponsalium ignaræ; quia per suum delictum illorum causa impellens et iniqua fuit. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 857.

⁴ Si tamen utraque pars sit innocens, tunc ex supervenienti impedimento

Unde tunc obligatio sponsalium suspenditur usque dum tollatur per dispensationem impedimentum: hanc tamen dispensationem pars innocens non tenetur admittere, nisi forte gravia mala ex dissolutione sint oritura.

Quod si innocens matrimonium urgeat, probabilius tenetur nocens ære suo dispensationem expostulare: si dispensatio facile posset impetrari, secus nocenti sua iniquitas patrocineretur. Si tamen ad eam requirentur magnæ expensæ et longa mora, ad illam obtinendam deobligaretur, quia obligatio ex sponsalibus orta urget ad ponenda media tantum ordinaria: excipe nisi esset reparandum damnum deflorationis vel famæ deperditæ; tunc etiam magnæ expensæ erogandæ sunt.

480. Casus: *Celerinus initis sponsalibus cum Berta, matrimonium contrahit cum Lucia; si Lucia uxor nunc moriatur, reviviscuntne prima illa sponsalia cum Berta contracta?* Nobis absolute probabilius est cum Gonet, Vega, Palao, Roncaglia et Sylvio prima illa sponsalia reviviscere ex regula generali, quod nemo potest ex suo delicto commodum reportare. Sane prima illa obligatio a nullo jure irritatur: non a jure positivo, quia hoc nullibi legimus constitutum: non a jure naturali, quia inspecto jure naturæ, hæc sponsalium obligatio suspenditur quidem, durante illo matrimonio; sed dici non potest extinguui. Sic patet in eo, qui post votum ingrediendi Religionem matrimonium consummaret: iste fatentibus omnibus, mortua conjuge, ipse etiam jure naturali inspecto, teneretur votum implere¹.

dissolvuntur penitus sponsalia; quia sine culpa jam est factum impossibile matrimonium. Vel saltem difficile, si esset impetranda dispensatio, de qua nulla tunc obligatio.

¹ Nec dicas vinculum primum penitus extinguui per vinculum subsequens; cum sit fortius et ejusdem naturæ, uti sunt matrimonium et sponsalia. Nam respondetur nihil referre, an obligatio subsequens sit fortior ac ejusdem naturæ, necne, semper ac possit primæ obligationi satisfieri; tantum attendenda est conditio vinculi subsequentis. Si hoc est natura sua perpetuum, utique extinguuitur prima obligatio: si vero est temporarium, illa solummodo suspenditur, donec impleri possit, cessante vinculo illo. Si quis, v. g., equum suum venderet uni, et postea eundem venderet et traderet alteri, casu quo in ejus dominium iterum veniet equus, nonne teneretur eum consignare emptori primo? L. XX, *Cod. de rei venditione*. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 875.

481. Q. 4. *An per notabilem defectum sponsalia dissolvi possint?*

R. Ob defectus notabiles vel de novo supervenientes vel antecedentes, sed noviter detectos, sponsalia dissolvi posse certum est, licet jurata sint. Nam sponsalia semper inita censentur sub tacita conditione: *Ut mutatio notabilis non contingat*¹; at per defectum notabilem notabiliter sponsorum conditio mutatur. Quod valet, etsi unus ex sponsis sit in mora culpabili; nam si peccavit differendo matrimonium, non peccat jure suo utendo, nempe solvendi sponsalia ob mutationem notabilem. Ea autem censetur mutatio notabilis, qua existente et nota, judicio prudentis, sponsalia inita non fuissent: quod quidem contingere potest in bonis tum animi, tum corporis, tum fortunæ.

482. *Quid (quæres) si defectus sint occulti? suntne aperiendi?* Vel agitur de defectibus, qui redderent nuptias perniciosas: uti esset, v. g., graviditas ex alio in sponsa; aut gravis infamia, lepra aut alius morbus contagiosus in alterutro. Vel agitur de defectibus, qui redderent quidem nuptias minus appetibiles, sed non perniciosas, v. g., si sponsa sit pauper quæ putabatur dives, deformis quæ pulchra, corrupta quæ virgo putabatur.

Si 1, tenetur pars laborans defectibus eosdem manifestare: aut melius, a matrimonio contrahendo desistere (nisi tamen altera pars eosdem vel similes defectus haberet, nam tunc esset compensatio). Sicut enim peccat contra justitiam, qui alteri vendit merces noxias credenti bonas; ita peccat a fortiori, qui cum suo pernicioso defectu vult matrimonium contrahere. Si 2, non potest quidem sponsa virum decipere dicendo, vel fingendo se immunem a tali defectu; non tenetur tamen illum manifestare. Et ideo poterit etiam interrogata dissimulare ambigue respondendo, uti dicunt Croix, Roncaglia, Salmanticenses, Sanchez et Sporer contra Concinam; id enim videmus communi consuetudine receptum, et sane nemo tenetur defectum suum cum propria infamia detegere,

¹ Ex l. V, *Eod. de spons.*

quoties silentio alterius jus non lædit⁴. Excipe tamen, si periculum immineat, ne inito matrimonio defectus detegatur, qui ideo sint causa gravium malorum, rixarum, damnorum, etc.

483. Q. 5. *Quid de mutatione in bonis animi et corporis in sponsis?*

R. Ad 1. Notabilis mutatio in bonis animi sponsalia rite dissolvens contingit: 1. quando sponsus cognoscitur ebriatati, ludo, blasphemis et impietati deditus; 2. quando in eo deprehenditur gravis morum asperitas, sævitia vel infamia. Hæc enim, quæ plerumque faciunt, ut contractum matrimonium quoad habitationem solvatur, multo magis facere debent, ut illud impediatur contrahendum. His adde: si ex conjugio timeantur graves inimicitia, odia, rixæ inter conjuges, vel inter eorum parentes et consanguineos².

R. Ad 2. Mutationem in bonis corporis ad dissolvenda sponsalia sufficientem sic jus explicat: *Si post hujusmodi juramentum mulier fieret non solum leprosa, sed etiam paralytica; vel oculos vel nasum amitteret; vel quicquam ei turpius eveniret, numquid vir teneretur eam ducere*³? Idem valet de notabili venustatis amissione in sponsa, si amissio tanta sit, ut si ab initio exstitisset, sponsalia non fuissent inita (in sponso tamen major requiritur deformitas ad sponsalia solvenda; cum in eo non tanti venustas aestimetur). Idem valet, si sponsa clauda facta sit: ex S. C. C. 22 febr. 1698.

484. *Quid (dices) si in sponsis fornicatio contigerit? Va-*

⁴ Neque dicas sponsum, cognito defectu, habere jus resiliendi, opponendo exceptionem defectus ejusdem: ideoque sponsam non recte talem defectum occultare. Nam usquedum ea exceptio non fit, sponsa prosequitur jus suum sponsum compellendo ad sua promissa implenda; sicut adultera, usquedum vir non opponit exceptionem propter patratum adulterium, potest ab eo debitum petere. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 865.

² Arg. c. xiii. in fine *De rest. spoliat.* — C. *Super eo n de consang.* — Arg., c. ii et xvii, *De spons.* — S. C. C., 24 aug. 1723. — C. xxvii, *De spons.*

³ Innocentius III in cap. xxv, *De jurej.* Item valet cum proportionem de viro.

riæ hypotheses conficiendæ sunt ad solvendam quæstionem.

1. Si sponsus solus fornicatus sit post inita sponsalia, sponsa potest utique resilire, cum ei sit rupta fides. Si sit fornicatus ante sponsalia, dicunt communiter non posse sponsam resilire. Quia ex una parte fides nulla frangitur, nondum initis sponsalibus; ex altera in communi æstimatione non ideo censetur vir factus notabiliter vilior. Excipe nisi prolem suscepisset, non est probrosum mulieri talem virum habere; vel huic vitio esset deditus cum pluribus congressum habendo, nam tunc dubitari prudenter potest de illius fidelitate, etiam matrimonio contracto.

2. Si sponsa sola sit fornicata, initis sponsalibus, certum est, virum liberum fieri: quod valet, licet sponsa per vim cognita fuerit, ut dicunt communiter, et verius. Idque jus confirmat, quod quidem permittit sponso repudiare sponsam vi raptam, aut si ipsa permisit se impudice tangi¹. Quod valere etiam dicunt, quamvis fornicatio sponsalia antecesserit, si de illa compars inscia fuerit. Ratio omnium est: quia sponsa in communi æstimatione fit notabiliter vilior per copulam, et sponsus contrahendo matrimonium bigamiam incurrit².

3. Si fornicatio se teneat ex utraque parte, non una sententia est. Alii cum Palao utrique sponso resiliendi jus tribuunt; quia fides violata est ex utraque parte. Alii cum Alasia, Bonacina, et Viva neutrum resilire posse tuentur; quia mutua delicta pari compensatione delentur: ex quo principio statuit Innocentius III per adulterium utriusque conjugis divortio locum non esse³. Alii tandem cum Concina, Layman, Sanchez, Sporer, et Salmanticensibus probabilius et communiter docent posse sponsum resilire, non sponsam; quia longe turpior est sponsæ fornicatio: unde licet detur compensatio delicti quoad ipsam fractionem fidei; non tamen,

¹ C. Raptor. xxxiii, caus. 28, q. 2.

² V. De irregularitate, tract. De Ordine.

³ C. vi, De adult. Quæ autem de fornicatione item valent de *osculis, tactibus et impudicis amplexibus* (præsertim in sponsa); si hæc talia sint, ut recte præsumi possit violatio fidei conjugalis inito conjugio. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 860 et seqq.

uti aiunt, ea æque datur quoad vilitatem. Dispar autem est ratio divortii ob adulterium; quia obligatio matrimonii quoad torum difficilius et non nisi in determinatis casibus solvitur; cum e contrario sponsorum obligatio solvi possit ex quacunque notabili mutatione superveniente.

485. Q. 6. *Quid de mutatione in bonis fortunæ quoad sponsalia?*

R. Mutatio in bonis fortunæ in sponsis contingit præsertim: 1. per supervenientem paupertatem in utroque sponso: vel si alteruter detegatur nimio ære alieno gravatus, quin habeat, ut de facili solvat; vel si inde timeat exhæredari, etc.; 2. per amissionem dotis, vel per notabile præjudicium in bonis paraphernalibus ex parte sponsæ. Sed in hac re non una regula esse potest: ut enim dissolvantur legitime sponsalia ob talem mutationem, videndum est, num omnibus pensatis, nuptiæ reddantur tantum minus appetibiles; an etiam nimis gravosæ et noxiæ, quibus prævisis, sponsalia inita non fuissent: nam tantum in secundo casu sponsalia solvi legitime possunt.

486. *Quid si alterutri sponsorum superveniat ingens hæreditas?* Negant communissime Concina, Roncaglia et Sanchez ideo sponsalia dissolvi posse; quia non fit magis onerosum matrimonium. Sed affirmant Leander, Hurtadus, Trullenchus, etc.; nam tunc conditio sponsorum revera mutatur¹. Nos non audemus consulere, ut prima sententia deseratur: sed si conditio aliorum sponsalium esset longe melior, nec auderem (meliori advertentia salva) illico damnare sponsum, qui vellet a primis resilire; cum magni lucri amissio magno damno æquivaleret: ita invenimus sensisse multos Theologos in vita S. Joannis a Capistrano, qui tamen erat contrariæ opinionis.

487. *Quid (quæres) si sponsi sint notabiliter dispares conditione?* Status disparitas videtur sufficiens ad sponsalia sol-

¹ Hoc secundum probabilius dicit Bouvier: *Quia tunc tanta est mutatio fortunæ, ut persona, quæ eam prævidisset, eodem modo contrahere non huiisset; si tamen resiliat, damnum alterius compensare debet.* Hinc patet etiam quid dicendum sit de casu, quo sponso post inita sponsalia offeratur conjugium cum sponsa longe ditiore.

venta, si sponsi illam ignorabant; sponsalia enim semper inita censentur inter pares. Si autem sponsi disparitatem status jam noverint, tunc si matrimonium non possit contrahi sine familiæ dedecore aut magno scandalo, adhuc promissio sponsalitia non obligat, utpote versans circa rem illicitam, ad quam nemo potest se obligare; sed ista disparitas debet esse notabilis quæ veram admirationem ac perturbationem in familia pariat: puta si vir nobilis desponsaret filiam vilis mechanici vel agricolæ.

Quod si matrimonium contrahi possit sine familiæ dedecore, nempe si disparitas sit tantum in divitiis, non vero in nobilitate, eo in casu adhuc per se loquendo videtur dicendum sponsalia non obligare; quia illa promissio est nimis prodiga, ideoque illicita: at nemo tenetur ad exequendum illicitum, quamvis tantum venialiter illicitum, ut communius et verius tradunt Suarez, Sotus, etc. Diximus per se loquendo; nam valerent sponsalia, si femina peculiari prærogativa honestatis, nobilitatis, prudentiæ ac pulchritudinis præstaret, propter quam putet sponsus se cum ea quietam ducturum vitam; tunc enim fieret compensatio. Et idem omnino est, si intercesserit defloratio; nam proditio virginitatis aut bonæ famæ saltem æquivalet excessui disparitatis sponsi: unde cessat tunc prodigalitas.

488. Quid (addes) si adsit causa sic contrahendi, sed contradicant parentes, et inde ex conjugio timeantur damna et odia inter ipsos?

Sanchez docet, abstinendum a matrimonio ex lege charitatis: imo nulla esse sponsalia; cum sint promissio de illicito. Fateor (ait S. Alphonsus, qui sedulo hanc quæstionem discutit: cum hic casus frequenter occurrat), fateor quidem, hanc esse communem sententiam, et per se loquendo veram, quando filius commode hujusmodi scandalum vitare posset. Sed si non posset sine gravi suo incommodo, rationi adductæ videtur obstare, quod charitas non obligat cum gravi incommodo... Fortene sponsus non videtur grave incommodum subiturus, si omittere cogatur matrimonium cum puella, cum qua credit quietam ducturum vitam ob vehementem amoris passionem, qua se sentit affectum erga illam?... Quapropter

melius dicendum mihi et aliis doctis junioribus videbatur cum Palao, tunc filios teneri sub mortali obedire parentibus ab hujusmodi matrimonio abstinendo, quando possunt sine gravi suo incommodo. Tanto magis, quod (ut dicunt ipse Sanchez et Holzman) hujusmodi scandala, quamvis antea jactentur; inito tamen matrimonio, facile evanescent, et animi conciliantur. Ceterum cum hoc sit contra commune, propterea sapientibus discutiendum relinquo¹.

489. Aliter esset, si ex tali matrimonio sit oriturum malum commune toti regioni: ut si in oppido parvo plures graviter perturbarentur familiæ. Nam bonum communitatis privato præferendum est.

490. Q. 7. An ob discessum unius e sponsis possint solvi sponsalia?

R. Si sponsus alio transferat suum domicilium, inscia vel invita sponsa, aut si abeat in longinquam regionem, etiamsi cum animo redeundi, jure poterit sponsa transire ad nuptias alias²; censetur enim sponsus eo facto juri suo renuntiasset. Neque compars est liganda cum periculo incontinentiæ, vel alias amittendi nuptias.

Si vero sponsus non alio transferat domicilium, et non abeat nisi in locum propinquum, tunc vel expectandum donec redeat; vel postulari debet, ut intra certum tempus accedat. Quod si requisitus reditum ex justa causa distulerit, causa ipsa remittenda erit arbitrio judicis Ecclesiastici, cujus erit admonere partem absentem, ut intra certum tempus contrahat: et terminum debet eidem determinare, quo transacto, liberum erit alteri parti a sponsalibus resilire. Ita S. C. C. 2 oct. 1725³. Nec obstant veteres leges civiles, quæ obligant ad expectandum ad biennium vel triennium vel quadriennium juxta rerum adjuncta. Nam hæc leges respiciunt amissiones dumtaxat arrharum⁴.

491. Q. 8. Quid de mora in promissione sponsalitia adimplenda?

¹ Op. Mor., l. VI, n. 851; et Homo Apost., tract. XVIII, n. 19.

² C. De illis v de spons. —³ F. Benedictus XIV, Notificatione XLVI.

⁴ L. II, Cod. de spons. — L. II, Cod. de repud. — L. XVII, De spons.

R. Si nullus terminus sit præfixus ad sponsalia implenda, per moram ex neutra parte ea dissolvuntur; quia cum absolute ac indeterminate inita sint, omni tempore obligationem servant. Hoc tamen cum grano salis accipiendum; si enim nimis differatur tempus, sponsalia solvi possunt ex parte ejus, qui non est causa dilationis; nam altera pars sic videtur cedere juri suo¹.

Si autem terminus sit præfixus, videndum est: an præfixus sit tantum ad obligationem sollicitandam, vel ad eam non differendam: v. g., *contraho tecum, et volo, ut non protrahatur celebratio matrimonii ultra bimestre*. An vero ad obligationem terminandam et extinguendam: v. g., *contraho tecum, dummodo intra bimestre matrimonium celebretur; secus nulla et invalida sit hæc nostra promissio*. Si 1, duplex est obligatio, una contrahendi, altera contrahendi intra bimestre: patet autem tunc qui secundam obligationem neglexerit, eum priore adhuc esse devinctum: licere e contrario parti paratæ resilire, ob culpabilem alterius moram². Si 2, licet parti, per quam non stetit dilatio, resilire, uti omnes docent cum Angelico³: quod communiter et probabilius cum Concina, Laymano, Navarro et Roncaglia valere contendunt, etiamsi terminus defectu alterius partis inculpabiliter fuisset elapsus; nam tempus apponitur, ne pars parata diu maneat sine nuptiis.

492. *Quid (dices) si dilatio sit culpabilis et terminus ad obligationem extinguendam jam elapsus sit?* R. Si ex utraque parte stet culpa, utraque a sponsalibus liberatur; quia utraque pars tempore præfixo non contrahendo, implicite proprio juri cedit. Si vero stet culpa ex parte unius tantum, an iste liberetur, duæ sunt sententiæ: non improbabiler affirmant Concina et Roncaglia cum D. Thoma⁴; quia terminus est conditio intrinsece afficiens contractum: ergo illo quomodo-

¹ Quænam autem *gravis mora* sit, alii dicunt *annum*; alii *duos annos*; alii *tres*. Sed melius ad omnem litem de medio tollendam, attentis circumstantiis, id omnino erit a iudice ipso definiendum. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 858.

² C. *Sicut xxii de spons.* — ³ In 4, d. 27, q. 2, a. 5.

⁴ L. cit. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 867.

cumque deficiente, et contractus deficit. Sed attenda ratione et communiori sententia Coninchii, Laymani, Navarri, Salmanticensium, Sanchesii, etc., videtur valde probabilius oppositum: sane nemo debet commodum ex sua iniquitate reportare.

493. Ut autem dignosci possit, an terminus præfixus ad implenda sponsalia sit ad sollicitandam, an vero ad extinguendam obligationem, tres communiter regulæ assignantur: — *a.* si terminus ab una tantum parte ponatur, altera se negative habente, censetur appositus ad sollicitandam obligationem, non vero ad finiendam: si vero ponatur ab utraque, censetur appositus ad eam terminandam; — *b.* si terminus ponatur antequam sponsalia celebrentur, censetur ad terminandam; si post, censetur positus ad obligationem sollicitandam; — *c.* si adhuc res dubia sit, censebitur terminus appositus ad sollicitandam obligationem, si adhuc commode contraheretur matrimonium: secus ad eam terminandam.

494. Q. 9. *An post inita sponsalia fas sit eligere Religionem?*

R. Per se loquendo fas est post inita sponsalia Religionem eligere; quia promissio sponsalitia semper de jure censetur emissa sub conditione: *nisi status perfectior eligatur*: est certum. Imo in sententia communissima (et per se loquendo veriori) hoc valet, etiamsi juramento fuerint sponsalia confirmata; quia juramentum contractui adnexum sequitur naturam ejusdem. Unde etiam votum Religionis ingrediendæ, eamque confitendi licet emittere; quia est de bono meliori.

Diximus *per se loquendo*; nam si sponsus jam sponsam spe matrimonii deflorasset, et multo magis si proles inde nata esset; vel aliter scandalo aut sponsæ infamiæ occurri non posset, teneretur tunc a Religione abstinere, votique dispensationem petere, si eam forte vovisset. Ratio urgens est, tum quia sic agens censeretur illi conditioni tacite renuntiasse; tum quia ex ipso naturali jure scandalum, alterius infamiam, aut aliud quodcumque grave damnum per nos illatum tollere cogimur, potius quam Religionem eligere¹. Neque dicas, quod defloratio non potest immutare

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 870.

sponsalium naturam, quæ semper censentur facta sub conditione *nisi melior status eligatur*. Esto; at tunc melior status eligendus est ut scandalum reparetur et damnum resarciatur; seu tunc una conditio ab alia fortiori vincitur.

495. *Sed (quæres) an per ingressum unius e sponsis in Religionem solvantur sponsalia emissa ante ipsam professionem?* Per ingressum in Religionem tantummodo, vel etiam per solam habitus vestitionem, ex sententia communiore (quam absolute probabiliorem censemus cum Viva, Gonet aliisque) dicimus: 1. sponsalia utique solvi ex parte sponsæ in sæculo manentis; tum quia pro dedecore habetur nubere cum eo, qui ingressus, postea Religionem deseruit; tum quia alter censetur cessisse juri suo; 2. non ea solvi ex parte ingredientis vel habitum vestientis, quia per id ipse non redditur inhabilis ad contrahendum matrimonium, sicut redderetur per professionem, atque ideo nulla ei juris dispositio suffragatur. Unde egrediens aut propositum mutans, si altera pars petat, tenetur adhuc stare promissis.

496. Q. 10. *An liceat desponsato Ordines sacros suscipere, inscia vel invita sponsa?*

R. Prima sententia cum Sanchez et Croix docet id non icere sine gravi peccato; nam nullo jure concessum est Ordini sacro sponsalia dirimere, sicuti est datum in jure statui religioso. Secunda non minus probabilis sententia cum Sylvio, Soto, etc., id licitum esse affirmat; ratio quia in promissione sponsalium imbibita semper est conditio *nisi melior status eligatur*; neque sane æquum est, ut ad serviendum creaturæ impediatur status Creatori se perpetuo dicandi. Attamen in praxi aiunt hodie difficulter admitti ad Ordines sponsum, sponsa invita, ob dictiones quæ inde sequerentur.

497. *Quid (quæres) de voto facto a sponso vel ingrediendi religionem vel suscipiendi Ordines sacros vel castitatis per-*

¹ Certum supponimus sponsalia solvi per Religionis professionem; quia per eam, quemadmodum et per Ordinis sacri susceptionem, ratione votorum solemnium iis inhærentium, homo constituitur in eo statu, in quo ex Tridentino, sess. xxiv, c. ix, nullimode potest valide matrimonium contrahere.

petuæ servandæ? Certum est, quod vovens ingredi religionem, licite vovet et illam debet ingredi, nec tenetur stare sponsalibus (etsi stare teneatur, si casu egrediatur, utpote adhuc habilis); nam agitur de statu meliori; 2. quod per illa tria vota solvantur sponsalia ex parte non voventis, nam alter suo voto censetur merito sponsalibus renuntiasse; 3. quod si quis post sponsalia emittit votum non solum ingrediendi, sed etiam profitendi religionem, tunc ex parte utriusque solvantur; quia tunc vovens fit omnino inhabilis ad contrahendum matrimonium. At dubium est, an etiam per votum castitatis servandæ perpetuo, vel Ordines sacros suscipiendi dissolvantur ex parte voventis sponsalia, si emissa sint ante votum illud; si enim votum antecedit, certum est sponsalia nullius esse roboris, cum Deo jam sit facta obligatio, ideoque esset promissio de illicito¹.

Hac de re duæ sunt sententiæ probabiles: prima cum S. Antonino, Cabassutio, Laymano, Roncaglia, Sanchez, Sylvio, etc., negat; quia Deus non acceptat promissionem rei alteri promissæ, et ab eo acceptatæ; nullo autem certo jure probatur, quod sponsalia per hæc vota dirimantur; utique id admittitur pro religiosa professione; at hæc exceptio firmat potius regulam in contrarium. Alii vero cum Concina, Gonet, Suarez, Vasquez et D. Thoma² docent votum illud et validum et licitum esse; tum quia ubi occurrunt duæ obligationes, potior est præferenda; tum quia promissio sponsalium censetur generatim facta sub conditione: *nisi status melior eligatur: non enim propositum aut promissum infringit qui in melius illud commutat*³. Imo Pithonius pro hac sententia affert declarationem S. C. Concilii sub die 4 martii 1701. Excipiunt, si nuptiæ celebrandæ sint ad prolem legitimandam, scandalum reparandum vel honori sponsæ providendum, cum aliter his malis non potest occurri. Item notant, quod voventis obligatio non penitus extinguitur, sed suspenditur donec votum servatur: unde si casu voti dispen-

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 875.

² Suppl. q. 55, a. 1. — ³ Cap. III, *De jurej.*

sationem vovens impetraverit, adhuc teneretur stare initis sponsalibus¹.

Si tamen votum sit tantum de suscipiendis Ordinibus minoribus, imo etsi minores Ordines jam suscepti sint, sententia communior et verior cum Sanchez docet, ex neutra parte tunc dissolvi sponsalia; quia status Ordinum minorum per se non est impossibilis cum matrimonio².

498. Q. 11. *An ad legitimam sponsalium solutionem requiratur ipsa iudicis auctoritas?*

R. Si causa sponsalia dissolvendi est certa, non requiritur iudicis auctoritas, ut patet: excipe nisi necessaria sit in aliquo casu particulari ad vitandum grave scandalum, uti si sponsalia publica sint, et causa solvendi occulta. Si vero causa non est certa, nemo poterit auctoritate propria dissolvere sponsalia, ne se periculo exponat privandi alterum jure suo: sed recurrendum ad iudicem Ecclesiasticum³. Quod si causa est vera ac certa, sed nequeat probari coram iudice, pars innocens poterit per se a sponsalibus resilire, modo caveat a scandalo; quia defectus externi iudicii suum ipsi jus non adimit⁴ (I).

¹ V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III. n. 649; l. IV, n. 65; l. VI, nn. 871 et seqq.

² Cap. I et II, *De Cleric. conjug.*

³ Cap. VII, *De sponsal.*; et Bulla *Auctorem fidei*, prop. 58. Instructio Benedictina pro Regno Sabaudiae habet: *Sono di privativa cognizione della sola Podestà ecclesiastica... le cause matrimoniali, nelle quali si tratta sopra la validità, o invalidità si del matrimonio, che degli sponsali.* — II. vid. *Concordatum Austriae*, art. 10.

⁴ Si sponsorum alteruter, cognito suo ex quocumque capite resiliendi jure; alterum nihilominus carnaliter cognoscit, suo jure excidit; quia sic vel ei renuntiasset, vel sponsalia renovasse in foro externo censetur. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 878, 996 et 997.

DISPUTATIO TERTIA DE MATRIMONII IMPEDIMENTIS EORUMQUE DISPENSATIONE

499. Q. *Quid, ac quotuplicis generis sunt matrimonii impedimenta?*

R. Matrimonii impedimenta sint *ea obstacula, quæ vetant ritam matrimonii celebrationem*. Sunt autem duplicis generis: alia reddunt matrimonium illicitum; et *technice* in Scholis nuncupantur *impedientia*: alia vero non solum illud faciunt illicitum, sed etiam nullum et invalidum; et dicuntur *dirimentia*, quæ nimirum, ut ait Bellarminus, matrimonium de jure dirimunt, irritumque reddunt, ubi fortasse de facto fuerit attentatum. Imo qui scienter cum impedimento consanguinitatis, affinitatis, voti vel ordinis sacri illud contrahere præsumunt (præter grave peccatum, et sacrilegium) excommunicationem illico incurrunt, non tamen reservatam¹.

500. Impedimenta ligant etiam ea invincibiliter ignorantes, quia non sunt lata principaliter in pœnam; sed sunt inhabilitates, quæ per se obtinent, independenter a cognitione et voluntate nostra; idque sive ignoretur impedimentum in se, sive ignoretur ex tali actu aut persona illud oriri. — Si impedimenta sint juris naturalis vel divini, omnes obstringunt etiam infideles; cum illo jure omnes subdantur. Si vero sint juris tantum ecclesiastici, obligant tantummodo fideles; quid enim Ecclesia de iis qui foris sunt?

Sed quid de HÆRETICIS? Inter varias sententias, hæc dicenda

¹ Clement. *unica de consang. et affn.* Alii impedimentum matrimonii genere definiunt, ut sic: *Obstaculum morale, sive inhabilitas faciens, ut matrimonium pro libito contrahi nequeat*. Hoc tamen non omnes admittunt; nam illud *morale* videtur excludere impotentiam, quæ est obstaculum physicum naturale; illud autem *inhabilitas*, videtur tantum convenire impedimentis dirimentibus. Ideo manca est definitio. — V. Ferraris, vº *Matrimonium*, a. 5 et 6.